

публіцистичний текст до розмовного. Вигук *no* є досить поширеним у польській мові і служить підсиленню емоційності відповіді.

Загалом, на морфологічному рівні польськомовні рецензії на фільми мають низку особливостей: використання прикметників найвищого ступеня; використання дієслів I та II особи однини та множини, що посилює рівень довіри до рецензента; вживання вигуків для посилення експресії викладу.

Список використаної літератури

1. Kopec U. Realizacja gatunkowego schematu recenzji filmowej przez licealistów. URL: http://ifp.univ.rzeszow.pl/dydaktyka/dydaktyka_9/Urszula_Kopec_D9.pdf (дата звернення - 15.04.2024).
2. Kozłowska Z. Recenzja jako forma podwójnego dialogu. *Praktyczna stylistyka: nie tylko dla polonistów*. Warszawa, 2003. S.287–314.
3. Krauz M. Krytyka, wartościowanie, ocena – granice recenzji publicystycznej. Katowice, 2015. S.290–303.

Ірина Бей,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Галина Бачинська

РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ЗБАГАЧЕННІ УЧНІВСЬКОГО МОВЛЕННЯ

Збагачення словникового запасу учнів відбувається різними способами. Одним із джерел покращення мовлення та удосконалення граматичної будови мови є українська фразеологія. Уміння правильно й доречно користуватися в усному та писемному мовленні фразеологізмами – ознака високого рівня мовної культури особистості. І хоча фразеологія не є предметом системного вивчення в середній та старшій школі, але опанування її одиниць на уроках української мови у процесі вивчення лінгвістичного матеріалу, безперечно, сприяє збагаченню мовлення школярів.

Поповнення активного словника учнів українською фразеологією було предметом дослідження лінгвістів і методистів. Окремі площини збагачення мовлення школярів фразеологізмами досліджували Н. Д. Бабич, В. Г. Барабаш, І. С. Гнатюк, В. О. Горпинич, М. С. Вашуленко, А. П. Коваль, М. П. Коломієць, М. Я. Плющ, А. О. Свашенко, Л. Г. Скрипник, Л. М. Стоян та інші. Фразеологія – це динамічний рівень української мови, тому чимало її проблем залишаються нерозв'язаними. Це, зокрема, стосується таких важливих питань, як визначення фразеологізму та критерії його виділення, співвідношення між фразеологізмом і словом, словосполученням і реченням, принципи класифікації фразеологічних одиниць та особливості їх функціонування в мові тощо.

Теорія й практика роботи над збагаченням мовлення та розвитком фразеологічного запасу учнів потребує глибшого аналізу, оскільки в дослідженнях не аналізується роль фразеологічної синонімії, антонімії та багатозначності, не акцентується увага на актуальних для розвитку усного та писемного мовлення учнів питаннях стилістичного співвіднесення фразеологічних одиниць, особливостях уживання фразем у межах мовленнєвого етикету [3].

Збагачення мовлення учнів середньої школи українською фразеологією потребує систематичного та планомірного підходу. Спостереження над особливостями усного й писемного мовлення школярів, бесіди, тестові завдання з фразеології свідчать про обмежене вживання учнями фразеологізмів. Причиною цього є несистематичність фразеологічної роботи на уроках мови, відсутність науково-обґрунтованої системи організації занять.

Правильне вживання фразеологічних одиниць – важливий чинник у формуванні та удосконаленні пізнавального інтересу до вивчення української мови, розуміння глибин народної мудрості [5]. Робота з фразеологізмами на уроці, вживання їх у мовленні розширює фразеологічний запас учнів, знайомить з нормами українського національного етикету, сприяє реалізації

змістових ліній мовно-літературної освітньої галузі: «Взаємодіємо усно», «Досліджуємо мовні явища».

Метою наукового пошуку є висвітлення саме сучасних методів і прийомів збагачення мовлення учнів засобами фразеологізмів в середній і старшій школі.

Методична система роботи з фразеологічними одиницями повинна охоплювати весь період навчання й передбачати такі взаємопов'язані етапи: 1) початковий – осмислення учнями елементарних фразеологічних понять, необхідних для формування навичок культури мовленнєвого й характеристики немовленнєвого етикету спілкування, перевірка навичок й умінь читати й пояснювати фразеологічні одиниці, визначати їх у тексті, з'ясовувати за текстом джерела походження, етикетну ситуацію їх використання; 2) основний – оволодіння вміннями й навичками роботи з фразеологізмами певних тематичних груп; 3) завершальний – організація самостійного виконання учнями творчих робіт з використанням фразеологізмів [6].

У процесі роботи із фразеологічними одиницями особливу увагу слід зосередити на формуванні ключових компетентностей (спілкуванні державною мовою, загальнокультурній грамотності тощо); використанні парної, групової та індивідуальної роботи, традиційних методів навчання (репродуктивній та евристичній бесіді, художній розповіді, роботі з підручником) та інноваційних (лінгвістичної гри, інтерактивних технологій («Мікрофон», «Круглий стіл», «Коло ідей» тощо), моделюванні комунікативних ситуацій, спрямованих на формування вмінь уживати лексеми й фразеологізми у власному мовленні.

Варто зазначити, що своєрідність опанування учнями української фразеології полягає і в дотриманні варіативного відбору дидактичного матеріалу, що спрямований на формування таких вмінь:

- відрізняти фразеологізми від вільних сполучень слів;
- визначити фразеологізми в писемному й усному мовленні;

- знаходити фразеологізми у словниках;
- усвідомлювати відмінність між фразеологічними синонімами й антонімами;
- доречно використовувати фразеологізми у власному мовленні відповідно до їх стилістичного забарвлення.

Наголосимо на тому, що вдосконаленню мовної та мовленнєвої компетенції учнів, збагаченню їх мовлення фразеологічними одиницями сприятимуть, зокрема, такі види вправ: лексичні, лексико-граматичні, лексико-стилістичні, лексико-орфографічні [4]. Особливо важливими є вправи, що передбачають усвідомлення учнями значення доречного добору слів і їх поєднання для посилення інформативності, емоційності, виразності тексту; вправи на визначення в текстах різних стилів функцій фразеологічних одиниць.

Не можна залишити поза увагою й труднощі, що ймовірні під час засвоєння стійких сполук слів школярами, способи їх подолання. Важливе місце у процесі роботи на уроках повинні посідати вправи на автоматизацію дій із стійкими сполуками слів, тобто твори-роздуми. Доречне використання фразеологічних одиниць у творчих роботах сприятиме оволодінню навичками культури мовлення, відчутно вплине на емоційність, образність дитячих висловлювань щодо етики спілкування, національних, моральних цінностей, внутрішньої краси людини, родинних зв'язків, родинного етикету тощо.

Можна з упевненістю говорити, що окреслена вище система вправ обумовлює осмислення лексичного значення фразеологічних одиниць, ефективний добір стійких словосполучень слів, використання їх у мовленні залежно від мети висловлювання, місця та умов спілкування. Створенню певних умов для успішної комунікації сприятиме й використання ілюстративного матеріалу, зачитування тексту, введення вправ ситуативного характеру, виконання проблемних і тестових завдань, моделювання або інсценування ситуацій, які сприятимуть вербальному спілкуванню.

Дійсно прищеплювати здобувачам освіти любов до української мови, спонукати до захоплення різноманітністю та варіативністю її засобів виразності, виховувати необхідний рівень культури мовлення можливо за умови використання у процесі вивчення фразеологізмів [2].

У кінцевому підсумку зазначимо, що опанування й правильне використання багатств виражальних засобів мови, зокрема фразеологічних, є вагомим чинником у формуванні навичок культури мовлення школярів, збагаченні їх словникового запасу, засвоєнні стилістичних засобів української мови. Вивчення фразеологізмів сприятиме підвищенню загальнокультурного рівня, і зокрема – розвитку культури мовлення, формуванню стилістичних умінь і навичок, що є базовим для становлення всебічно розвиненої особистості як інтелектуально, так і професійно. Збагачення мовлення фразеологізмами – процес справді складний і багатомірний, а поповнення фразеологічного словника здійснюється протягом усього життя людини.

Список використаної літератури

1. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови в контексті когнітології та лінгвокультурології : монографія. Ужгород, 2018. 462 с.
2. Демський М. Т. Українська фраземіка: дериваційна база, семантико-граматичні особливості : монографія / упоряд.: О. Демська, М. Яким. Дрогобич : Посвіт, 2019. 340 с.
3. Папіш В. Дискусійні питання фразеології у мовознавчих дослідженнях. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. 2009. Вип. 13. С. 79–82.
4. Стефурак Р. Навчальний потенціал тестових завдань із лексикології та фразеології в загальноосвітній школі. Українська мова і література в школі. 2011. № 7. С. 9-14.
5. Тесленко О. Фразеологія на уроках української мови як етнографічний фактор // Українська мова і література. 2005. №5. С. 2 – 4.

6. Технологія сучасного уроку рідної мови: навч. посіб. / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. К.: ВУ «Академія», 2011. 248 с.

7. Шелехова Г. Формування в школярів умінь сприймати усне і писемне мовлення // Українська мова і література в школі. 2003. № 4. С. 7 – 11.

Віталія Тереховська,

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»

Науковий керівник:

спец. вищої категорії, викладач-методист Ірина Лагола

ДУХОВНЕ ЗРОСТАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ М. ЗУЗАКА «КРАДІЙКА КНИЖОК»

Постановка проблеми. Спектр творів дитячої літератури розкриває широкі можливості для пізнання дитиною самої себе, для збагачення дитячого досвіду, для розв'язання таких проблем, як дорослішання, дружба, стосунки з батьками та друзями, перехід у нову школу тощо. В останні десятиріччя розвитку сучасної дитячої літератури надто гостро постає ще одна тема – тема війни, досвідом втрат від неї та життям дітей в таких складних умовах.

Аналіз останніх досліджень. Українські та зарубіжні письменники зверталися до теми дитини і війни ще в ХХ столітті, створюючи художні твори, в яких образи дітей відіграють центральну роль у змалюванні воєнного лихоліття. У творах Віктора Близнеця «Гніздо горлиці», «Вітрила в степу», «Землянка і Мовчун», Миколи Вінграновського «Первінка», Всеволода Нестайка «Це було в Києві», Григора Тютюнника «Климко», Галини Пагутяк «Діти», зарубіжних письменників Дж.Бойна, К.І.Гальчинського, А. Маргул-Шпербера та інших зображуються події війни крізь призму дитячого світосприйняття. У центрі уваги цих авторів - переживання, страхи, надії та духовне зростання дітей, змушених долати жахіття війни.

Роман Маркуса Зузака «Крадійка книжок» - це ще одна історія, в якій через призму образу дівчинки Лізель висвітлюється питання психологічного